

780/00.02.19/2020

ITÄ-SUOMEN HALLINTO-OIKEUS

PÄÄTÖS

20/0439/2

Antopäivä
4.9.2020

Diaarinumero
01734/19/2299

SAAPUNUT

10. 09. 2020

LIEKSAN KAUPUNKI

ASIA

Kunnallisvalitus

Valittaja

Anne Kaarina Keronen, Lieksa

Valituksenalainen päätös

Lieksan kaupunginvaltuusto 24.6.2019 § 47

Valtuusto on päättänyt tilapäisen valiokunnan esityksestä:

- 1) todeta Lieksan kaupungin tarkastuslautakunnan menettäneen valtuuston luottamuksen tilapäisen valiokunnan suorittamissa kuulemisissa esiin tulleiden asioiden perusteella,
- 2) erottaa kuntalain 34 §:n nojalla tarkastuslautakunnan,
- 3) todeta, että erotetut luottamushenkilöt pysyvät toimessaan, kunnes uusi tarkastuslautakunta on valittu sekä
- 4) antaa kaupunginhallituksen tehtäväksi päätöksen toimeenpanon.

Osoite
Minna Canthin katu 64, PL 1744
70101 KUOPIO

Puhelin
029 56 42500

Faksi
029 56 42501

Sähköposti ja asiointipalvelu
ita-suomi.hao@oikeus.fi
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

VAATIMUKSET HALLINTO-OIKEUDESSA

Kaupunginvaltuuston päätös 24.6.2019 § 47 on kumottava. Toissijaisesti asian käsittelyä tulee jatkaa puolueettoman tutkimuksen perusteella.

Perustelut:

Keronen tehnyt hallinto-oikeuteen aiemmin valituksen kaupungin päätöksestä, jolla kaupunki on myynyt kiinteistöjään Attendo Oy:lle. Asiaan liittynyt kaupungin ja Attendon välinen yhteistyösopimus salattiin, eikä valittajalla ole tietoa siihen mahdollisesti sisältyvä sopimussakosta. Valitus sekä Kerosen sitä koskevat Lieksan Lehdessä ja Sanomalehti Karjalaisessa julkaistut mielipidekirjoitukset ovat johtaneet valittajaan kohdistuvaan ajojettiin. On mahdollista, että tarkastuslautakunnan erottamisessa on kyse Attendo-päätökseen liittyvästä kostosta ja vaientamisyriydestä.

Tilapäisen valiokunnan työ ei ole ollut puolueetonta ja objektiivista. Aloitteen tilapäisen valiokunnan perustamisesta allekirjoitti vain osa valtuustoryhmistä ja tilapäisen valiokunnan jäsenet nimettiin myös samoista valtuustoryhmistä. Tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja ja valtuutettu Reijo Kortelainen on Sanomalehti Karjalaiselle antamassaan haastattelussa eritelty valtuustoaloitteen yksityiskohtia ja vihjannut muistakin tulevista asioista sekä ennakoivasti oikeuskäsittelyitä.

Tilapäisen valiokunnan aineistossa korostuu tarkoitushakuisuus, ja aineisto on lisäksi puutteellinen. Viranhaltijoista vain neljältä on hankittu puolueelliset ja tarkoitushakuiset lausunnot. Tarkastuslautakunnan toimintaa osallistuneista jäsenistä lausunto on hankittu vain yhdeltä entiseltä jäseneltä ja yhdeltä varajäseneltä. Nykyisen tarkastuslautakunnan kaikkien viiden jäsenen lausuntoa ei ole mitenkään otettu päätöksenteossa huomioon.

Tilapäisen valiokunnan keräämä aineisto ei osoita, että tarkastuslautakunnan erottaminen olisi seurausta valittajan Facebook-kirjoituksesta tammi-kuussa 2019. Lieksan kaupungissa on vuonna 2017 alkaneen vaalikauden alusta asti ollut vastustusta tarkastuslautakunnan työlle sen joidenkin jäsenten julkisen mielipiteen ilmaisun vuoksi, vaikka kyse on perustuslain mukaisesta sananvapauden käytöstä.

Lausunto ja vastine

Kaupunginhallitus on lausunnossaan vaatinut, että valitus tulee perusteettomana hylätä. Lausuntoon on hallinto-oikeuden pyynnöstä liitetty tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja Reijo Kortelaisen lausunto valituksessa esitetyn esteellisyysväitteen johdosta.

Kaupunginhallituksen lausunnossa on tuotu esille muun ohella seuraavaa:

Tilapäiseen valiokuntaan valittiin kaikki ne henkilöt, joita siihen esitettiin. Valiokunnan perustamista vastustaneet puolueet eivät suostuneet esittämään jäseniä valiokuntaan. Päätös valiokunnan kokoonpanosta oli yksimielinen.

Tilapäinen valiokunta on tehnyt tarkastuslautakunnan toiminnasta laajan selvitystyön. Valiokunta pyysi selvitystyönsä pohjaksi lausuntoja kaikilta kuluvalta vaalikaudella tarkastuslautakunnan toimintaan jäsenenä tai varajäsenenä osallistuneilta, lautakunnan sihteeriltä, kaupungin johtoryhmältä, kaupunginhallitukselta, perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen vastuhenkilöiltä sekä Siun sote -kuntayhtymän toimitusjohtajalta. Kirjallisten lausuntojen lisäksi mahdollisuuden suullisen kuulemiseen käytti kolme tarkastuslautakunnan jäsentä tai varajäsentä sekä neljä viranhaltijaa. Valtuusto on pitänyt valiokunnan suorittamaan valmistelua riittävänä päätöksentekonsa pohjaksi.

Reijo Kortelainen ei ole antamassaan haastattelussa millään lailla ennakoinut valiokuntatyön lopputulosta. Hän on nimenomaan todennut, että valiokunnan tehtävänä on selvittää asia.

Keronen on antanut vastineen, jossa hän on tuonut esille muun ohella seuraavaa:

Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja on kaupunginjohtajan ohjauksesta valtuustossa 24.6.2019 keskeyttänyt useaan otteeseen Kerosen puheenvuoron silloin, kun hän on tuonut esille yhteyden Attendo-kauppoihin. Kaupunginjohtajan toimivaltaan ei kuulu valtuuston keskustelun rajoittaminen ja ohjaaminen. Myöskään kaupunginvaltuuston puheenjohtajan tehtäviin ei kuulu rajoittaa aiheita, joista ryhmäpuheenvuoroa pitävä valtuutettu voi puhua.

Hallinto-oikeuden tulee tutkia valituksen kohteena olevaa päätöstä kokonaisvaltaisesti. Valittaja on ollut yksi kaupungin ja Attendon välisestä yhteistyösopimuksesta hallinto-oikeudelle tehdyn valituksen allekirjoittajista. Hallinto-oikeuden tulee tutkia, onko kyseiseen sopimukseen sisältynyt sopimussakko kuten esimerkiksi Imatran kaupungin ja Attendon väliseen vastaavanlaiseen sopimukseen.

Luottamus Reijo Kortelaisen puolueettomuuteen on vaarantunut valituksessa jo mainitun lehtihaastattelun johdosta. Kortelainen on lisäksi asettunut Kerosen nähden julkisen vastapuolen asemaan monissa julkisissa keskusteluissa.

Väite siitä, että Kerosen Facebook-kirjoitus 18.1.2019 olisi syynä tarkastuslautakunnan erottamiseen, ei pidä paikkaansa. Facebook-kirjoitus koski Yle Radiol:n ohjelmaa "Kulttuuriuutiset". Keronen suivaantui siitä, että tuolloinen opetusministeri valehteli ohjelmassa, ja kirjoitti erittäin kriittisen puheenvuoron aiheesta. Keronen totesi kirjoituksessaan, että valehtelua tapahtuu kaikilla hallinnon tasoilla. Sunnuntaina 20.1.2019 Keronen sai puhelun eräältä puoluetoverilta, joka kertoi, että tarkastuslautakunta aiotaan erottaa Kerosen kirjoituksen vuoksi. Tämän jälkeen Keronen muokkasi kirjoitustaan aiempaa yleisemmälle tasolle. Myöhemmin Keroselle selvisi, että hänen Facebook-kirjoituksensa jakaja oli kaupunginjohtaja Jarkko Määttänen. Hallinto-oikeuden tulee tutkia, miten kyseinen Facebook-viesti on edennyt valtuutettu Reijo Kortelaisen tietoon. Kortelainen on valtuutettu, joka on kerännyt valtuustoaloitteeseen tarkastuslautakunnan erottamiseksi allekirjoittajia juuri ennen valtuuston kokousta.

Tilapäisen valiokunnan aineistosta ilmenee, että kaupungin johtoryhmä on paheksunut sitä, että tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Mika Muikku oli yhtenä henkilönä mukana kansalaisadressissa, joka vaati Kaarisillan säilyttämistä. Uuteen tarkastuslautakuntaan on valittu Kerosta ja Muikkua lukuun ottamatta kaikki muut entiset lautakunnan jäsenet.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus ei tutki Kerosen vastineessaan esittämää uutta valitusperustetta, jonka mukaan valtuuston puheenjohtaja on perusteettomasti rajoittanut hänen puheoikeuttaan valtuuston kokouksessa 24.6.2019 § 47. Hallinto-oikeus ei myöskään tutki Kerosen vastineessaan esittämiä kaupunginjohtajan menettelyä koskevia kanteluluontoisia huomautuksia.

Hallinto-oikeus hylkää Kerosen vaatimuksen, jonka mukaan hallinto-oikeuden tulee selvittää, onko Lieksan kaupunginvaltuuston 27.8.2018 päätöksellä § 61 hyväksytyyn Attendo Oy:n kanssa tehtävään yhteistyösopimukseen sisältynyt sopimussakkoa koskeva ehto. Hallinto-oikeus hylkää myös vaatimuksen sen selvittämisestä, mitä kautta Kerosen Facebook-kirjoitus on tullut valtuutettu Reijo Kortelaisen tietoon.

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Tutkimatta jättäminen

Kuntalain 135 §:n 3 momentin mukaan valittajan tulee esittää 2 momentissa tarkoitetut valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä.

Kaupunginvaltuuston valituksenalainen päätöspöytäkirja on valitusosoitukseen kirjatun tiedon mukaan lähetetty Keroselle tiedoksi 25.6.2019 sähköpostitse. Keronen on vasta 23.9.2019 hallinto-oikeuteen toimittamassaan vastineessa esittänyt valitusperusteen, jonka mukaan hänen puheoikeuttaan valtuuston kokouksessa 24.6.2019 § 47 on perusteettomasti rajoitettu. Valitusperuste on siten esitetty valitusajan jo päätyttyä, minkä vuoksi se on jätettävä tutkimatta.

Tuomioistuinlain 4 luvun 1 §:n mukaan hallinto-oikeus käsittelee ja ratkaisee ne hallinto-oikeudelliset valitukset, hallintoriita-asiat ja muut asiat, jotka säädetään kuuluviksi sen toimivaltaan hallintolainkäyttölaissa (586/1996) tai muussa laissa.

Hallinto-oikeuden toimivaltaan ei kuulu tutkia viranomaisen menettelyn moitittavuutta koskevia kantelutyypisiä huomautuksia.

Asian selvittämistä kosket vaatimukset

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 33 §:n 1 momentin mukaan valitusviranomaisen on huolehdittava siitä, että asia tulee selvitettyksi, ja tarvittaessa osoitettava asianosaiselle tai päätöksen tehneelle hallintoviranomaiselle, mitä lisäselvitystä asiassa tulee esittää. Saman pykälän 2 momentin mukaan valitusviranomaisen on hankittava viran puolesta selvitystä siinä laajuus-

nessa kuin käsittelyn tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus ja asian laatu sitä vaativat.

Keronen on viitannut hallinto-oikeudelle yhdessä kolmen muun henkilön kanssa kaupunginvaltuuston päätöksestä 27.8.2018 § 61 tekemäänsä kunnallisvalitukseen ja pyytänyt, että hallinto-oikeus tutkisi tämän asian yhteydessä, onko kyseisellä päätöksellä hyväksytyyn yhteistyösopimukseen liittynyt sopimussakkoa koskeva ehto. Hallinto-oikeus on ratkaissut Kerosen ja hänen asiakumppaneidensa valituksen 29.11.2019 antamallaan päätöksellä nro 19/0566/2. Hallinto-oikeus katsoo, ettei tämän kunnallisvalituksen ratkaiseminen edellytä Kerosen esittämällä tavalla sen selvittämistä, onko kaupungin ja Attendo Oy:n väliseen yhteistyösopimusluonnokseen sisältynyt sopimussakkoa koskenut ehto.

Jäljempänä esitetystä selvityksestä ilmenee, että kaupunginvaltuutettujen tietoon on tullut Facebook-kirjoitus 18.1.2019, joka on johtanut lopulta tarkastuslautakunnan luottamuksen arviointiin. Keronen on vastineessaan tuonut esille, että hänellä on ollut kaikkiaan noin 200 Facebook-kaveria, joista noin 20 on ollut lieksalaisia. Kerosen mukaan muun muassa kaupunginjohtaja Jarkko Määttänen on ollut hänen Facebook-kaverinsa. Hallinto-oikeus toteaa, että Kerosen Facebook-kirjoitus on ollut hänen oman selvityksensä perusteella laajasti eri henkilöiden, mukaan lukien kaupunginjohtajan, luetavissa. Sen selvittäminen, kuka on tuonut kirjoituksen valtuutettujen tietoon, ei ole merkityksellistä tämän kunnallisvalituksen ratkaisemiseksi.

Pääasia

Sovellettavat säännökset

Kuntalain 93 §:n mukaan kunnanhallituksen on valmisteltava valtuustossa käsiteltävät asiat lukuun ottamatta asioita, jotka koskevat valtuuston toiminnan sisäistä järjestelyä taikka jotka 35 §:ssä tarkoitettu tilapäinen valiokunta tai 121 §:ssä tarkoitettu tarkastuslautakunta on valmistellut.

Kuntalain 97 §:n 2 momentin mukaan muun luottamushenkilön kuin valtuutetun, tilintarkastajan sekä kunnan viranhaltijan ja työntekijän esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan virkamies on esteellinen, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Kuntalain 34 §:n 1 momentin mukaan valtuusto voi erottaa kunnan, kuntayhtymän ja kuntien yhteiseen toimielimeen valitsemansa luottamushenkilöt kesken toimikauden, jos he tai jotkut heistä eivät nauti valtuuston luotta-

musta. Erottamispäätös koskee kaikkia toimielimeen valittuja luottamushenkilöitä.

Saman pykälän 4 momentin mukaan asia tulee vireille kunnanhallituksen esityksestä tai vähintään neljäsosan valtuutetuista tehtyä sitä koskevan aloitteen.

Kuntalain 35 §:n 1 momentin mukaan kun 34 §:ssä tarkoitettu luottamushenkilöiden erottamista koskeva asia tai 43 §:ssä tarkoitettu kunnanjohtajan irtisanomista tai muihin tehtäviin siirtämistä koskeva asia on tullut vireille, valtuusto voi asettaa tilapäisen valiokunnan, jonka on valmisteltava asia. Valiokunnan jäsenten on oltava valtuutettuja tai varavaltuutettuja.

Saman pykälän 3 momentin mukaan tilapäisen valiokunnan on hankittava sen valmisteltaviin kuuluvissa asioissa kunnanhallituksen lausunto.

Kuntalain 69 §:n 2 momentin mukaan luottamushenkilön tulee edistää kunnan ja sen asukkaiden etua sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti tehtävän edellyttämällä tavalla.

Suomen perustuslain 12 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. (—)

Esitetty selvitys

Yhteensä 19 Lieksan kaupunginvaltuutettua on tehnyt valtuustolle 25.2.2019 päivätyn aloitteen kuntalain 35 §:n 1 momentin mukaisen tilapäisen valiokunnan asettamiseksi tarkastuslautakunnan erottamiseksi.

Kaupunginvaltuusto on 25.3.2019 (§ 23) päättänyt kaupunginhallituksen esityksestä asettaa keskuudestaan kuntalain 35 §:ssä tarkoitetun tilapäisen valiokunnan valmistelemaan tarkastuslautakunnan erottamista koskevaa asiaa. Valtuusto on valinnut tilapäiseen valiokuntaan lähemmin päätöspöytäkirjasta ilmenevät viisi jäsentä ja kullekin henkilökohtaisen varajäsenen. Valtuusto on nimennyt varsinaisista jäsenistä valiokunnan puheenjohtajaksi Reijo Kortelaisen sekä varapuheenjohtajaksi Pirkko Lehtisen.

Tilapäinen valiokunta on 11.4.2019 päivätyssä kutsussa kuultavaksi viitanut kaupunginvaltuuston päätökseen 25.3.2019 § 23. Kutsun mukaan tilapäiseen valiokuntaa ei valtuustossa saatu nimettyä SDP:n, Vasemmistoliiton tai Kristillisten ehdokasta. Puolueet kieltäytyivät osallistumasta valiokunnan työskentelyyn, vaikka heitä erikseen valtuuston kokouksessa pyydettiin nimeämään jäsenet. Valiokunta selvittää tarkastuslautakunnan toiminnan laatua ja asianmukaisuutta. Tarkastelun kohteena ovat lautakunnan kokoukset ja tulokset. Lisäksi selvitetään tarkastuslautakunnan jäsenten toiminnan ja käyttäytymisen asianmukaisuutta kokousten ulkopuolella. Asianosaisille on varattu tilaisuus tulla kuulluksi asiassa kirjallisesti tai halutessaan suullisesti.

Kaupunginvaltuuston kokouksen 24.6.2019 §:n 47 esityslistan liitteenä on ollut tilapäisen valiokunnan laatima kirjallinen tiivistelmä epäluottamuksen perusteista ja asianosaisten kuulemisista. Tiivistelmästä ilmenee, että julkisella sivulla on 18.1.2019 on esitetty Facebook-kirjaus, joka on käynnistänyt tarkastuslautakunnan erottamiseen johtaneen päätöksenteon. Tilapäinen valiokunta on todennut, ettei kuulemisten aikana ole tullut esille mitään sellaista, jonka perusteella ketään Lieksan kaupungin tai Siun soten kuntayhtymän virkamiestä voitaisiin syyttää valehtelemisesta. Tiivistelmään on liitetty tarkastuslautakunnan jäsenten valtuustokauden aikana julkaisemia julkisia kannanottoja. Kirjoituksissa on joitakin kannanottoja, jotka ovat ristiriidassa kirjoittajan tarkastuslautakunnan jäsenen aseman kanssa. Tilapäinen valiokunta on pyytänyt kirjalliset lausunnot kaikilta tällä vaalikaudella tarkastuslautakunnan työskentelyyn osallistuneilta jäseniltä, varajäseniltä ja sihteeriltä. Lisäksi lausunnon pyydettiin kaupungin johtoryhmältä, kaupunginhallitukselta, Siun sote -kuntayhtymän toimitusjohtajalta sekä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen vastuuhenkilöltä. Vastauksia tuli asetettuun määräaikaan mennessä seitsemän kappaletta. Annetuista vastauksista neljässä ei otettu kantaa tarkastuslautakunnan kokouskäyttäytymiseen eikä lautakunnan sisäiseen toimintaan. Useimmissa lausunnoissa tarkastuslautakunnan nykyiset jäsenet ilmoittivat lautakunnalla olevan täydet edellytykset jatkaa työskentelyä ilman tarkastuslautakunnan erottamista. Yhdessä lausunnossa on kirjattu useita huomioita tarkastuslautakunnan työskentelyyn liittyneistä ongelmista. Johtoryhmän jättämässä kirjallisessa vastineessa on esitetty useampia tapahtumia, joissa tarkastuslautakunnan jäsen on toiminut vastoin ohjeistuksia. Tilintarkastaja Timo Nuutinen on toiminut lautakunnan sihteerinä. Nuutisen lausunnosta ilmenee, että tarkastuslautakunnan toiminta on parantunut merkittävästi syksystä 2018 lähtien.

Tiivistelmään on edelleen kirjattu tilapäisen valiokunnan perusteluiksi tarkastuslautakunnan erottamispäätösesitykseen muun ohella seuraavaa:

Tarkastuslautakunnan toiminnasta on noussut esille useampikin tilanne, jossa tarkastuslautakunnan jäsen on pyrkinyt toimimaan asioissa, joihin hänellä ei yksittäisenä lautakunnan jäsenenä ole toimivaltaa. Yksittäinen jäsen on esimerkiksi pyrkinyt vaikuttamaan tarkastuslautakunnan sihteerinvaihdokseen. Lisäksi muutamista lausunnoista ilmenee, että lautakunnan jäsenten kokouskäyttäytymisessä on esiintynyt jatkuvia ongelmia, minkä vuoksi kokoukset ovat venyneet hyvinkin pitkiksi. Tarkastuslautakunta on nostanut vuoden 2017 arviointikertomuksessa esille asioita, joille ei löydy perusteita strategiasta, toimenpideohjelmasta tai talousarvion tavoitteista. Arviointikertomuksessa on myös ollut useita väittämiä, joita ei ole perusteltu mitenkään, ja joista tosiasiapohja puuttuu. Tarkastuslautakunnan hallintomenettelyn ymmärtämisessä ja määrärahojen käytössä on tullut esiin puutteita. Tarkastuslautakunta on tilannut ulkopuoliselta toimijalta maksullisen kaupungin takausvastuuselvityksen. Vastaavat tiedot olisivat olleet saatavissa ilman kustannuksia suoraan taloustoimistosta. Tässä yhteydessä johtoryhmän suullisessa kuulemisessa nousi myös esille jatkuva tarkastuslautakunnan esille tuoma epäluottamus johtavia virkamiehiä kohtaan. Tämä on korostunut kuulemistilaisuuksissa. Tarkastuslautakuntaa on ohjeistettu teettämään erityistilintarkastus, mikäli virkamiesten antamista selvityksistä huolimatta tarkastuslautakunta epäilee virkamiesten toimivan väärin. Tarkastuslautakunnan jäsenille ei ole myöskään annetusta koulutuksesta ja ohjauksesta

huolimatta selvää, että tarkastuslautakunnan jäsenen täytyy toimia myös kousten ulkopuolella luottamushenkilölle sopivalla tavalla. Tarkastuslautakunnan jäsenen ottaessa julkisessa esiintulossaan kantaa, on tiedon perustuttava aina tosiasioihin. Tämä tietämättömyys käy erityisesti selville yhdestä tarkastuslautakunnan jäsenen antamasta lausunnosta, jossa jäsenen mielestä ulkopuolella ja julkisuudessa tapahtuneella toiminnalla ei ole vaikutusta toimintaan lautakunnan jäsenenä. Facebookissa oli 18.1.2019 tarkastuslautakunnan jäsenen julkinen kirjoitus, jossa hän ilmoitti kaupungin johtavien virkamiesten ja Siun sote -kuntayhtymän toimitusjohtajan valehtelevan luottamushenkilöille ja kuntalaisille.

Keronen on julkaissut Facebook-sivustollaan 18.1.2019 kirjoituksen, jossa hän on viitannut radio-ohjelmaan, jossa on ollut haastateltavana opetusministeri. Kirjoituksensa lopussa Keronen toteaa ”Niin Lieksan kaupungin johtavat viranhaltijat kuin Siun Soten toimitusjohtajakin valehtelevat, siis ihan oikeasti VALEHTELEVAT päin naamaa luottamushenkilöille. Ja miten paljon valehtelevat kuntalaisille?!!”.

Oikeudellinen arviointi

Esteellisyyttä koskeva valitusperuste

Valituksen mukaan valtuutettu ja tilapäisen valiokunnan puheenjohtajana toiminut Reijo Kortelainen on ollut esteellinen osallistumaan asian käsitteilyyn Sanomalehti Karjalaiselle antamansa haastattelun perusteella.

Sanomalehti Karjalaisessa on 26.2.2019 julkaistu uutinen otsikolla ”Tarkastuslautakunta halutaan erottaa yhden jäsenen toimien vuoksi”. Kortelainen on haastattelussa todennut, että epäluottamus kohdistuu yhteen tarkastuslautakunnan viidestä jäsenestä ja kyse on julkisesta kirjoittelusta, jonka aloitteen allekirjoittajat eivät katso olevan sopivaa tarkastuslautakuntaan valitulle henkilölle. Kortelainen on lisäksi kertonut, että kirjoittelu on kohdistunut kunnan virkamiesjohdon lisäksi myös kunnan ulkopuolisiin virkamiehiin, joita kyseessä oleva henkilö on syyttänyt julkisesti valehtelusta. Kortelainen ei ole haastattelussa halunnut yksilöidä kenestä tarkastuslautakunnan jäsenestä on kyse tai missä ja milloin kirjoittelu on tapahtunut. Kortelainen on edelleen todennut, että toimielimen tehtävä on selvittää asia ja tuoda se valtuustolle tiedoksi, ja että kyseiset asiat ovat todella vaikeita ja työteliäitä, ja todennäköisesti ilman ulkopuolista juridista apua ei selvitä.

Korkein hallinto-oikeus on 13.6.2001 antamassaan lyhyenä ratkaisuselosteena julkaistussa päätöksessään taltionumero 1434 todennut, että tilapäiseen valiokuntaan valitut valtuutetut eivät olleet esteellisiä osallistumaan tilapäisen valiokunnan työskentelyyn sillä perusteella, että he olivat allekirjoittaneet kunnanjohtajan irtisanomista tai toisiin tehtäviin siirtämistä koskevan aloitteen tai muuten ilmaisseet kantansa asiassa jo etukäteen. Arvioinnissa oli korkeimman hallinto-oikeuden mukaan otettava huomioon laissa säännelty kunnanjohtajan irtisanomisen peruste, hänen asemansa luottamushenkilöihin nähden ja se että tilapäiseen valiokuntaan valitaan yksinomaan valtuutettuja.

Kortelainen on ollut yksi tarkastuslautakunnan erottamista koskevan valtuustoaloitteen allekirjoittaneista valtuutetuista ja valtuusto on nimennyt hänet 25.3.2019 päätöksellään tilapäisen valiokunnan jäseneksi ja puheenjohtajaksi. Kortelainen on kaupunginvaltuuston kokouksen 25.2.2019 (18) jälkeen antamassaan sanomalehtihaastattelussa kertonut valtuustoaloitteen tekemisen johtaneesta yhden tarkastuslautakunnan jäsenen kirjoittelusta. Kunnallisen toimielimen erottaminen perustuu luottamuspulaan ja erottaminen voi siten perustua poliittiseen harkintaan. Kortelaisen haastattelussa antamat tiedot eivät osoita käsiteltävän asian luonne huomioon ottaen sellaista kiellettyä ennakoasennetta, jonka johdosta luottamus hänen puolueettomuuteensa osallistua asian käsittelyyn tilapäisessä valiokunnassa olisi vaarantunut. Keronen on vastineessaan vedonnut uutena seikkana siihen, että Kortelainen on esiintynyt monissa julkisissa keskusteluissa Kerosen julkisena vastapuolena. Hallinto-oikeus toteaa, että poliittisen keskustelun luonteeseen kuuluu, että henkilöt ovat asioista julkisesti eri mieltä. Keronen ei ole esittänyt mitään selvitystä tukemaan väitettään siitä, että Kortelainen tunnettaisiin yleisesti Kerosen vastapuolena tai vihamiehenä. Kaupunginvaltuuston päätös ei siten ole syntynyt valituksessa esitetyllä esteellisyyttä koskevalla perusteella virheellisessä järjestyksessä.

Valmistelua koskevat valitusperusteet

Tilapäisen valiokuntaan voidaan valita vain valtuutettuja tai varavaltuutettuja. Valiokunnan kokoonpanossa tulee pyrkiä tasapuolisuuteen ja siihen, että valtuustossa edustettuna olevat eri puolueet saavat valiokuntaan oman edustuksensa. Asiassa esitetyn selvityksen perusteella osa puolueista ei ole kuitenkaan pyynnöstä huolimatta suostunut nimeämään tilapäiseen valiokuntaan ehdokkaita. Näistä syistä valiokunnan jäsenet ja varajäsenet on jouduttu nimeämään samoista puolueista, kuin joita valtuustoaloitteen allekirjoittajat ovat edustaneet. Kaupunginvaltuuston päätös ei näissä oloissa ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä tilapäisen valiokunnan kokoonpanoa koskevalla perusteella.

Tilapäinen valiokunta on varannut kaikille tarkastuslautakunnan toimintaan kyseessä olevalla vaalikaudella osallistuneille jäsenille, varajäsenille ja sihteerille tilaisuuden tulla asiassa kuulluksi. Lisäksi valiokunta on asian selvittämistä varten pyytänyt lausunnot kaupungin johtoryhmältä, kaupunginhallitukselta, Siun sote -kuntayhtymän toimitusjohtajalta sekä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen vastuuhenkilöltä. Asiassa esitetty selvitys ei osoita, että tilapäinen valiokunta olisi lausuntopyyntöjä kohdentaessaan pyrkinyt edistämään muita päämääriä kuin asian selvittämistä. Tilapäisen valiokunnan valmisteluaineistosta ilmenee se, että tarkastuslautakunnan jäsenet ovat pitäneet lautakuntaa toimintakykyisenä. Se, mikä merkitys lautakunnan jäsenten mielipiteille on tullut luottamuspulaa koskevassa asiassa antaa, on ollut lähtökohtaisesti asian ratkaisseen kaupunginvaltuuston harkinnassa. Kaupunginvaltuuston päätös ei ole valituksessa esitetyillä perusteilla syntynyt puutteellisen tai virheellisen valmistelun johdosta virheellisessä järjestyksessä.

Muut valitusperusteet

Valtuusto voi kuntalain 34 §:n mukaan erottaa toimielimeen valitsemansa luottamushenkilöt kesken toimikauden, jos he tai jotkut heistä eivät nauti valtuuston luottamusta. Valtuuston harkintavaltaa rajoittavat kuitenkin yleiset hallintolain 6 §:n mukaiset oikeusperiaatteet. Tarkoitussidonnaisuuden periaate merkitsee sitä, että viranomainen ei saa perustaa päätöstään epäasiallisiin tarkoituseriin, jotka eivät kuulu sen tehtäväpiiriin ja tapaukseen sovellettavan lain tarkoituksiin. Luottamuspulan perusteena olevat seikat on tästä syystä päätösvalmistelussa kuvattava ainakin sellaisella tavalla ja tasolla, että on objektiivisesti arvioiden mahdollista todeta toimielimen erottamista koskevan päätöksen hyväksyttävyyden.

Tilapäisen valiokunnan valmisteluaineistosta ilmenee, että Kerosen 18.1.2019 Facebook-sivullaan julkaisema kirjoitus on käynnistänyt tarkastuslautakunnan erottamiseen johtaneen päätöksenteon. Keronen on kirjoituksessaan esittänyt väitteen, jonka mukaan kaupungin johtavat viranhaltijat sekä Siun Sote -kuntayhtymän toimitusjohtaja valehtelevat luottamushenkilöille. Kerosen kirjoitus on hänen oman selvityksensä mukaan ollut noin 200 henkilön luettavissa, ja näiden henkilöiden joukossa on ollut paikkakuntalaisia sekä muun muassa Lieksan kaupunginjohtaja. Kerosella on siten täytynyt olla tiedossaan se, että hänen kirjoituksensa on ollut julkaisutavasta riippumatta laajasti luettavissa ja edelleen jaettavissa yleiseen tietoon. Tilapäisen valiokunnan selvityksessä ei ole tullut esille mitään sellaista, joka tukisi Kerosen kirjoituksessaan täysin yksilöimätöntä väitettä valehtelemisestä. Myöskään hallinto-oikeudelle ei ole esitetty mitään uutta selvitystä kirjoituksessa esitettyjen väitteiden tueksi. Julkisesti esitetyt väitteet, joiden mukaan kaupungin ja kuntayhtymän johtavat viranhaltijat valehtelevat luottamushenkilöille, ovat olleet asiattomia ja ylittäneet sen, mitä voidaan sananvapauden piiriin kuuluvan poliittisen mielipiteen esittämisen kannalta pitää hyväksyttävänä.

Tilapäisen valiokunnan valmisteluaineistosta ilmenee, että tarkastuslautakunnan toiminnassa on ollut ongelmia toiminnan alusta alkaen. Luottamuspulaa on perusteltu esimerkeillä, joiden on katsottu osoittavan tarkastuslautakunnan jäsenissä asenteellisuutta, epätietoisuutta lautakunnan päätöksenteosta sekä väärinymmärrystä lautakunnan tarkastustehtävästä.

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunta asetetaan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan tehtävänä on muun muassa arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tilapäisen valiokunnan päätösvalmistelussa esitetyt perusteet tarkastuslautakunnan luottamuspulalle ovat objektiivisesti arvioiden liittyneet hyväksyttäviin, tarkastuslautakunnan tehtävien asianmukaista hoitamista koskeviin syihin. Asiassa ei ole ilmennyt perusteltua syytä epäillä, että tarkastuslautakunnan erottamisessa olisi tilapäisen valiokunnan valmisteluaineistossa esitettyjen syiden sijasta kyse vastatoimesta sille, että Keronen on kuntalaisena käyttänyt oikeuttaan kunnallisvalituksen tekemiseen taikka esittänyt kaupungin päätöksistä julkisia mielipiteitä paikallislehdissä. Siltä osin kuin tarkastuslautakun-

nan erottaminen on perustunut Kerosen Facebook-kirjoituksesta johtuneeseen luottamuspuolaan, kyse ei ole ollut Kerosen perustuslain 12 §:n suojaaman sananvapauden oikeudettomasta rajoittamisesta. Kaupunginvaltuuston päätös ei ole valituksessa esitetyillä perusteilla kuntalain 135 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla lainvastainen.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut ja
Kuntalaki 138 § ja 139 §
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 125 ja 126 §

Muutoksenhaku

Kuntalain 142 §:n 1 momentin mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (kunnallisvalitus).

Päätöksen ovat tehneet hallinto-oikeuden jäsenet Jukka Hartikainen, Marika Turunen ja Elina Ranz.

Esittelevä jäsen

Elina Ranz

Soili Antikainen
lainkäyttösihteeri

Jakelu

Päätös	Anne Kaarina Keronen, postitse antopäivänä
Oikeudenkäyntimaksu	260 euroa (Oikeudenkäyntimaksua koskeva oikaisuvaatimusohje on tämän päätöksen liitteenä.)
Jäljennös	<u>Liexsan kaupunginvaltuusto / kaupunginhallitus</u>

Kunnan on kuntalain 142 §:n mukaan viipymättä julkaistava ilmoitus tästä päätöksestä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä**, sitä päivää lukuun ottamatta.

Jos päätöksestä valitetaan kunnan jäsenelle taikka kuntayhtymän jäsenkunnalle tai sen jäsenelle kuuluvan valitusoikeuden nojalla, valitusaika lasketaan siitä päivästä, jolloin ilmoitus päätöksestä on julkaistu kunnan, kuntayhtymän tai asianomaisten kuntien yleisessä tietoverkossa.

Jos päätös on annettu asianosaiselle erikseen tiedoksi, valitusaika luetaan kuitenkin tiedoksisaannista. Vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon kirjeitse tavallisena tiedoksiantona lähetetystä päätöksestä seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämistä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksisaannin tapahtuneen tätä myöhemmin.

Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on vastaanotettu. Tiedoksisaantipäivän osoittaa vastaanottotodistus, saantitodistus tai tiedoksiantotodistus. Sijaistiedoksiannossa tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämistä (sähköpostitse tai sähköisen asiointipalvelun kautta), jollei muuta näytetä. Sähköisen asiointipalvelun kautta todisteellisesti tiedoksi saadun päätöksen tiedoksisaantipäivä on päätöksen noutamispäivä asiointipalvelusta.

Viranomaisen tietoon asiakirjan katsotaan kuitenkin tulleen kirjeen tai sähköisen viestin saapumispäivänä.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus, PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖKSESTÄ PERITTÄVÄ OIKEUDENKÄYNTIMAKSU

Muutoksenhakuasian käsittelystä korkeimmassa hallinto-oikeudessa peritään 510 euron suuruinen oikeudenkäyntimaksu.

Oikeudenkäyntimaksua ei peritä yksityishenkilön vireille panemissa sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) eikä terveydenhuoltolaissa (1326/2010) tarkoitettua palvelua tai etuutta koskevissa asioissa, lastensuojelulain (417/2007) mukaisissa asioissa, lukuun ottamatta mainitun lain 16 c §:ssä tarkoitettuja, kuntien keskinäisiä korvauksia koskevia asioita, yksityishenkilön vireille panemissa ulkomaalaislain (301/2004) mukaisissa kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa, mielenterveyslain (1116/1990) mukaisissa asioissa eikä asioissa, joiden käsittely on muualla laissa säädetty maksuttomaksi.

Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos korkein hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi. Veroasiassa annettua ennakkoratkaisua koskevassa muutoksenhakuasiassa maksu kuitenkin peritään riippumatta lopputuloksesta. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä oikeusapulain (257/2002) nojalla käsittelymaksuista vapautetuilta.

Tuomioistuinmaksulaki (1455/2015).

